

HJORTDAL KIRKE

1580—1638

Af C. KLITGAARD

*Min Tak tit Direktionen for Carlsberg fondet
for Støtte til mine nord jyske Arkivetudier.*

I VESTER HANHERREDS nordøstlige Spids ud mod Havet ligger det af Sandflugt stærkt hærgede *Hjortdal* eller Hjortels Sogn, og nogenlunde midt i Sognet ligger den gamle lille Hovedgaard *Slettegaard* samt Sognets Kirke.

Sandsynligvis er Sognet blevet delvis ødelagt af Sandflugt allerede i første Halvdel af 1500'erne, thi i det saakaldte Klemmebrev af 9. Maj 1555 bestemtes det, at Hjortdal Kirke skulde nedbrydes, og Beboerne fra Hjortdal og Hedegaard skulde søge Kollerup Kirke, medens Folkene fra Sognets østlige Del - Svenstrup og Torup - skulde søge Lerup Kirke. Men Beboerne i Hjortdal Sogn vilde ikke af med deres Kirke, og det gik da her som adskillige Steder, at Kongen 1558 gav Tilladelse til, at Sognedelerne bortfaldt, og de dødsdømte Kirker fik Lov at blive staaende. Henimod Aar 1600 synes det at være blevet særlig slemt med Sandflugt i denne Egn; af Præsteindberetninger 1625 ser vi, at otte Gaarde i *Hingelbjerg* i Kollerup Sogn var aldeles øde saa nær som Jord til 1 Td. Byg og 12 Td. Havre, hvilken var opbrudt af Heden; Byen *Andrup*, der bestod af fem Gaarde, var ligeledes "slet aldeles øde", og der kunde kun saaes ½ Td. Havre til den, og Byen *Borup*, der bestod af tre store Selvejergaarde, var saa øde, at der hverken var Huse eller Folk paa Stederne, hvad ogsaa var Tilfældet med den store Gaard *Faarehole*. Disse Steder laa lige vest for Hjortdal Sogn, til hvilket deres Jorder stødte, og i dette Sogn var Sandflugten sikker ligesaa ødelæggende, thi 1625 skriver Sognepræsten Jørgen Knudsen Riber¹), at han har det ringeste og vageste Kald i hele Stiftet, for en hel By (dvs.: Hjortdal) er af Sand slet øde foruden (dvs.: saa nær som) et ringe Værsted (dvs.: Husmandsbrug). Præstegaarden var helt ødelagt paa Ager og Eng og Tørveskær, saa der var kun Jord tilbage til 6 Tdr. Korn Udsæd, og det led daglig af Sandflugt. Af Præstegaardens Bygninger var kun tilbage et lille Stykke Hus vurderet til 4 Sldr., i hvilket der boede en fattig Mand, som tidligere havde givet en aarlig Afgift af 3 Tdr. Byg og i Skaalpund²) Smør, men det kunde han ikke mere yde, thi Sandet overløb hans Mark, saa han undertiden kun avlede lidt og undertiden slet intet. Kongen havde benaadet Præsten med Hjortdalsgaards Jord uden Afgift; den havde tidligere svaret en Afgift af 1 Lispund Smør³), men i 30 Aar havde den ligget øde som Følge af Sandflugt. Da Sognefolkene var ganske forarmet af samme Aarsag, kunde de ikke yde deres Tiende til Kongen, Kirken eller

Præsten lige saa lidt som deres Fæsteafgifter til Jordegodssets Ejere, og den sølle Præst maatte nøjes med, hvad han kunde faa.

Under saadanne Forhold forstaar man, at Sognepræsten Hr. *Christen Olufsen* ved Aar 1600 forlod Kaldet og rejste til Norge, og det stod ledigt i to Aar, men han vendte dog maaske tilbage til Hjortdal, thi hans Enke ægtede den følgende Præst Hr. *Jens Jensen*, som i hvert Fald var her 1610, da han underskrev Hyldingen af Hertug Christian. Da Præstegaarden i Hjortdal var ødelagt, fæstede Hr. Jens Kirkens Gaard *Hedegaard* i samme Sogn, og her boede ogsaa de følgende Præster som Fæstere. Hjortdal Sogn blev 1823 annekteret til Kollerup, og dets Kirke og Kirkegods var forlængst af Kronen solgt til Private⁴). Var Boligforholdene ringe for Hjortdal Præst ved Aar 1600, var de vist endnu ringere for Sognedegnen, han boede i en Jordhytte.

Disse begrædelige Forhold maa have i Erindring, naar vi nu gaar over til at omtale Hjortdal Kirke noget nærmere paa Grundlag af dens Regnskabsbog 1583-1639, der findes i Landsarkivet i Viborg.

Hjortdal Kirke bestaar af *Kor* og *Skib* samt *Taarn* mod Vest og *Vaabenhus* mod Nord. Kor og Skib, der har Bjælkelofter, er fra romansk Tid (Rundbuestil, o. 1150) af Granitkvadre med Skraakantsokkel Taarnet, der tidligere har været noget højere, men antages at være nedbrudt i 1800'erne (paa dets Sydside staa 1878) og nu kun er lidt højere end Skibet, er fra Middelalderen, og Vaabenhuset af raa Granit og Mursten er forholdsvis nyt, men har afløst et ældre. I Korets og Skibets Mure ses flere Monoliter (Overliggere) fra flyttede Vinduer, idet Murene er blevet omsat⁵).

Altertavlen blev 1593 "fornyret" med Bekostning 2 Dlr. 6 Sk., men den nuværende, der er i Barokstil, er 1702 skænket af *Niels Jensen Manstrup* til *Slettegaard*, død 1702, og Hustru *Else Pallesdatter Griis*⁶), og Prædikestolen har hendes Fader *Palle Griis* til *Slette*, der havde Kirkens Korntiende i Fæste, ladet Kirken bekoste 1592 for 14 Dlr. 3 Mk. 3 Sk. 2 Alb. Den er et godt Snedkerarbejde i Ungrenæssancestil med ejendommelige træsnitagtige Relieffer, og 1598 bekostedes der en "Himmel" (Hængeskærm) over den. Paa Prædikestolen staa med Versaler: *Thene Predicke Stol lod velbørdig Mand Pali Griis gjøre, for Menniskan skal Guds Ord af then høre. 1592, C. I. S. M. V. S.*

Alterstagerne. 1638 gav Sognepræsten *Jørgen Knudsen Riber* 2 Stager af Tin til Kirken, men de nuværende store Messingstager er antagelig købt o. 1708

¹ D. H. Wulff: Statistiske Bidrag til Vendelbo Stifts Historie S. 177. *Jørgen Riber* (død 1650) var gift i⁰ med en Datter af Hjortdalpræsten Hr. Jens Jensen og 2⁰ med Præstedatteren *Karen Pedersdatter* fra Lerup.

² 1/2 kg.

³ 8 kg.

⁴ 1775 og 1784 boede en Gregers Aarup i Hedegaard og tituleres Sr. Han regnedes altsaa for "fornem" og var maaske Sagfører.

⁵ For flere Oplysninger om Kirken takkes Lærer *H. Bonde Eriksen*, Hjortdal. Endvidere henvises til det nye Værk "Danmarks Kirker", 12. Bd.

⁶ Den har nu et Christusbillede, vist fra 1840'erne, malet af Fru Lucie Ingemann, f. Mandix, og uden kunstnerisk Værdi.

og har tilhørt det da opløste Skomagerlav i Aalborg. Paa den ene staar: ”Dette er menige Skomagerlaugsbrødre dieris Lyse Stager her i Aalborg, d. 17de September 1671” og derunder Billedet af en højhælet Sko. Paa den anden er Billedet af et Hjerte, i hvilket Bogstaverne BS og CTS samt paa Hjertets Sider 16-71 og derunder en Sko⁷).

Døbefonten er af Granit og vist af samme Alder som Kirken (romansk Stil) og har en Rundbuefrise om Kummen; Daabsfadet er af presset Messing med Maria Bebudelse i Bunden. Paa dets Rand er indridset I. H. S. (Jesumogram) 1695 MD (vist fejlskrevet for SMD), og det er givet af salig *Albert Jensens* Enke Sidsel Mickelsdatter boende i Indstrup⁸).

Kirkeklokken er fra Tiden henimod Aar 1450-75 og lavet af samme nordjydske Støber, P. L. P., som har støbt Klokken til Kollerup Kirke. Indtil 1634 hang Hjortdal Klokke i Taarnet, men blev da ophængt i en Klokkestol (”Klovns”) øst for Kirken, til hvilket købtes Ege- og Fyrretræ i Blokhus for 30 Sldr. To Vogne bragte det iland fra Skuden til ”Blokhuset”, og 12 Vogne kørte det derfra til Hjortdal, hvor Kirken betalte 2 Sldr. for at faa Klokken hejset op i Stolen. Senere - antagelig i 1890’erne - er Klokken atter blevet ophængt i Taarnet.

Kalk og Disk. 1586 havde Kirken en Sølvkalk og en Tindisk, men 1597 købtes for 2 Mark en Tinkalk, da Sølvkalken var blevet stjaalet, og først 1601 fik Kirken Raad til at købe en ny Sølvkalk, hvilken Udgift er indregnet i en Del andre og derfor ikke kan angives. Kalken blev omlavet og forgyldt indvendig 1703 og blev senere forhøjet, men 1944 lod Nationalmuseet Forhøjelsen fjerne, saa Kalken fik sin oprindelige Form. Paa en af Fodens Tunger staar A i en Oval, og paa Fodens Underside staar: ”DENNE KALCK HØRER HIORTELS KIRKE TIL”. Den nuværende Disk er af Sølv og bærer yderst ved Overkanten en Cirkel udfyldt af cirkelformede Riller og derover et Kors. Paa Undersidens Kant staar: ”HIORTELS KIERKES KALCK og DISCK WEIER 32 LOD 2 QT.⁹).

Under Korgulvet har der været *Gravkammer* for den adelige Slægt Griis fra Slettegaard, men det er tilkastet o. 1870. 1595 anskaffede Kirken en *Fattigblok* for en Udgift af 2 Mark, saa den har jo nok været ret tarvelig. I Kirken er en *Gravsten* fra romansk Tid, og endvidere en gammel jernbeslaet Dør.

*

Renteskriver *Peder Hansen*, der havde haft Regnskabsprovstiet for Mors og Hanherred i Forlening af Kongen, døde 1583, og Forleningen overgik da 13. Okt. s. A. til Rentemester *Niels Jørgensen Grubbe* til Bendslev (Sorø Amt) uden Afgift. Han skulde forhøre Kirkeregnskaberne og lod derfor 1585 forfærdige en Regnskabsbog for Hjortdal Kirke, og denne Kirkens ”Stol” (Statusbog), som Kirken betalte med 3 Mark,

⁷ Lavspokalen er havnet i Museet i Hjørring.

⁸ *Alb. Jensen* blev 1682 gift med Ejeren af Slette Niels Ibsen Hjerrilds Enke *Sidsel Zimmermann*, Præstedatter fra Dronninglund. Han døde som Forpagter af Lundegaard i Jetsmark 1694, og 1695 flyttede Enken til Skorstensgaard i Ingstrup (Hvetbo S.). Hun levede 1708 paa Aagaard i V. Hanherred.

⁹ 32 Lod = 1 Pund = 500 gr, 1 Lod = 3 Kvint.

underskrev han 24. Dec. 1586, efter at Regnskaberne for 1581-85 var indført i den og underskrevet af hans Fuldmægtig Niels Mikkelsen. Kirkeværgen, velbyrdige Palle Friis til Slettegaard, var ikke hjemme, da Fuldmægtigen kom til Hjortdal, og hans Folk havde ikke Regnskabet, saa Revisionen maatte opsættes til 16. April 1586.

Af Regnskabet for 1581 ses, at *Kirketienden* var 6 Tdr. Rug, 10 Tdr. Byg og 4 Tdr. Havre, regnet for 18 Tdr. Hartkorn; af *Kirkens Fæstegods* gav Chr. Baardsen i Hedegaard 3 Tdr. Byg¹⁰), Chr. Jensen i Svenstrup 2 Tdr. Byg, og af et Stykke ”Stufjord” (en fraskaaret Stump eller Rest) i Andrup i Kollerup Sogn, som Morten Pedersen havde i Brug, ydedes til Kirken i Hjortdal 8 Skp. Rug. Kirkens Part af *Kvægtienden* var 1581 kun 2 Lam, der kostede 8 Skill. Stykket, Penge for ulige Tal Kvæg 6 Skill. *Beholdningen* fra 1580 var 35 Rdl. 4 Skill. 1 Alb., saa ialt blev Indtægten 1581 godt 60 Dlr.

Hvad Kirkens *faste Udgifter* angaar, bestod de af: Udgift til *Vin og Brød* 2 Tdr. Byg.

Voks til *Alterlys* 1 Td. Byg.

Regnskabsprovsten 5 Tdr. Byg, iberegnet 1 Pund Smør.

Herredsprovsten 1 Td. Byg samt 2 Provstelam til 1½ Mark¹¹).

Regnskabskriveren ½ Td. Byg.

Ialt faste Udgifter 9½ Ddl. 1½ Mk.

Hertil kom saa *Udgifter til Kirkens Vedligeholdelse*, der ikke medførte Udgift i 1581. Af Regnskabet for 1585 ses, at der var købt 700 Mursten for 4½ Dlr.; de laa ubrugt i Kirken. I Vognleje for at hente dem i - ? - var betalt 4 Mk. 4 Sk. og for at lade en Karl bære dem ind i Kirken 10 Sk.; for 3 Læster (= 36 Tdr.) Lim (dvs.: Kalk), som laa ubrugt i Kirken - 3 Dlr., Fragt af Limen fra Vive til Aggersund - 6 Mk.; Vognleje af den fra Aggersund til Kirken - 4½ Mk.; en Kalkslager selv anden i 8 Dage til Kost og Løn for Limen at støbe i Kalk - 11 Mk.; Vognleje for at køre Sand og Vand til Kalkslagerne - 1½ Mk.

1586.

Priserne var dette Aar: 1 Td. Rug 6 Mk., 1 Td. Byg 1 Daler (vist Sldr. á 4 Mk.) og 1 Td. Havre 1½ Mk.

Givet til 3 Muremestre, som opmurede Kirkens *østre Gavl*, der var faldet ned, og ligeledes *Taarnet* samt bygget et nyt *Vaabenhus* - 16½ Dlr. 1 Mk. 1 Læst Lim med Vognleje og andre Omkostninger 2 Ddr. 1 Mk. Kalken blev ligesom Kirkens Beholdning af 3 Læster og de foran nævnte 700 Mursten brugt til Byggeriet paa Taarn og Vaabenhus. Til Kalkslager, 4 Arbejdsskovle (Pligtsskovle), Vognleje og et Læs *Vidier* hentet i *Ulveskoven* i Aaby Sogn blev udgivet 12 Dlr. 4 Sk., og 4 Spande og 2 Trug, som brugtes til at bære Kalk og Sten i og blev ituslaaet, kostede ½ Dlr. 4 Sk. For 2 *Kabeltov*, 12 og 6 Favne lange, som blev brugt til at hejse Kalk, Sten og Vand med op til Murerladet, og som blev forslidt, udgaves 2 Dlr. For Ege- og Fyrretømmer til det nye Vaabenhus og en *Kirkegaardsport* samt for 2 *Stenter* ved Kirkegaarden betaltes 7½ Dir. ½ Mk., for 4 Tylter Dør samt til

¹⁰ Hedegaard svarede ogsaa 3 Tdr. Byg til Kollerup Kirke, men 1588 bevilgede Øvrigheden, at ogsaa denne Afgift fremtidig skulde ydes til Hjortdal Kirke.

¹¹ Det maa vel have været bedre Lam end de to, der solgtes for 1 Mk.

Kirkegaardsporten og Stentedøre og til Savdeller (dvs.: Fjæl) til Vaabenhusets Tag og til dets Tækket over Porten og Stenterne udgaves 8 Dlr.; Tømmeren fik 6 Dlr. og en Karl, som hjalp ham i 3 Dage, fik ½ Dlr. 4 Sk. For Staal til Dørbeslag, Klinker og Søm m. v. betaltes 1 Dlr. 1 Mk.; 4 Kulmisser¹²) kostede ½ Dlr., Smedeløn 1 Dlr.; en Karl, der hjalp ham i 2 Dage - 3 Mk.; en Tønne Skibstjære, der blev kogt i Beg til at tjære Vaabenhuset, Porten og Stenterne med, kostede 3 Dlr.; betalt til 2 Karle for at tjære - ½ Dlr.; Leje af en Kedel til at koge Tjæren i - 1 Mk.; til 4 Karle i 2 Dage for at oplægge det nedfaldne Kirkegaardsdige - 1½ Dlr.; for 3 Fjæl (Savdeller) til Bænke i Vaabenhus - 1½ Mk.; en Karl, der lavede dem - 1 Mk.; Vognleje for at køre Sand og Sten til Vaabenhusgulvet - 1½ Mk. og en Brolægger for at lægge Gulvet dér - 1½ Mk.

Kirkens samlede Udgifter var 1586: 86 Dlr. 1 Mk. og 10 Tdr. Byg, tilsammen beregnet til 96 Gl. Dlr. 1 Mk. Kirkens *Løsøre* bestod af en *Sølvkalk* og en *Tindisk*, to gamle *Messehagler*, en *Gradual* (Messebog), en *Haandbog*, en *Salmebog* og *Kirkeordinansen* (dvs.: Lov om kirkelige Forhold).

Palle Griis til Slette afgik 1586 som Kirkeværge, og i Stedet udmeldtes Sognepræsten Hr. *Christen Olufsen* og *Christen Baardsen* i Hedegaard. Regnskabsaflæggelsen overværedes af Hr. *Chr. Olufsen*, Præsten *Chr. Pedersen* i Lerupgaard, som vist var Herredsprovst, og Foged paa Bratskov *Chr. Kjeldsen*, der antagelig repræsenterede Regnskabsprovsten.

Da Rentemester Niels Grubbe døde 1587, blev Rentemester *Holger Gagge* til Frøslev i Stevns Herred 30. Okt. 1587 forlenet med Regnskabsprovstiet over Mors og Hanherred, ligeledes uden Afgift, og foran nævnte Niels Mikkelsen mødte ogsaa 1597 som Fuldmægtig for ham.

Af Regnskabet for nævnte Aar (1587) ses, at Kirken købte 3 Egestolper ved Stranden til Stolper til Kirkens søndre Dørkarm. Endvidere købtes 7 Favne Reb til en *Klokkestreng* - 14 Sk., og der lagdes Gulv ved Taarnet. Provstekornet udskibedes ved Aggersund.

Regnskabsaflæggelsen overværedes bl. a. af Præsten (Herredsprovsten?) *Chr. Pedersen* i Lerupgaard, Aalborghus Ridefoged over Hanherred *Morten Block* i Aarup (i Kollerup S.) og *Morten Pedersen* i Andrup.

1588 kostede 1 Td. Rug 5 Mk., 1 Td. Byg 4 Mk., 1 Td. Havre 1½ Mk.

1589. Regnskabsaflæggelsen overværedes af *Palle Griis* til Slette, der var Fæster af Kirketienden¹³), Hr. *Chr. Olufsen*, der var Kirkeværge, og *Søren Pedersen*.

1590. Der beskæftigedes 6 Murermestre med at mure *Taarnets* Nordside og "sømme" (dvs.: udpække) *Vaabenhuset*. De arbejdede 18 Dage og kostede 17 Dlr. 1½ Mk. Endvidere hjalp 4 "Plitzkarle" (Arbejdskarle) til i 8 Dage 4½ Dlr. 1½ Mk.; 2 Karle bar Øl og Mad til Kirken i 8 Dage for 4½ Mk. Ris til "Kauler" til at opbinde Ladet med - 12 Sk. (Vel Revlingeris, der snoedes til Baand om Murerladet). 4 Alen Lærred til Ærmer paa Messesærken - 18 Sk. Til 6 Plitzfolk (Arbejdsfolk), som ryddede Grus og Sten fra Kirken - 4½ Mk. Købt en *Bibel* til Kirken - 5½ Dlr.

1591 lavedes et *Skab* til Kirken, det fik 2 Laase og kostede ialt 2 Rdl. 2 Sk. Endvidere lavedes to Stykker Panel i Kirken, hvilket tog Snedkeren 9 Dage, og der lavedes en *Brudestol*, som det tog 5½ Dag at forfærdige. Kirkegaardsporten og Diget isstandsattes, og Stenene i Korgulvet omlagdes, og endelig købtes der for 10 Mk. 16 Alen Lærred til en ny *Messesærk*.

1592 lagdes Tagsten paa Taarnets nordre Side og sattes Jernstænger samt Glas i Vinduerne.

1593 istandsattes *Altertavlen*, og der lavedes en ny *Prædikestol*.

1594 gik en Karl til Mariager for at købe 24 Tdr. Kalk til Kirken; herfor fik han 6 Sk. Kalken sejledes til Aggersund, hvorfra den kørtes til Kirken med en Bekostning af 2 Dlr. *Søndre Side* af Kirken nedbrødes og opmuredes igen i 10 Dage. *Laurids Mortensen* i Torup blev Værge i Stedet for Hr. Christen Olufsen.

1595. To Karle kastede i 1 Dag *Sand* fra Kirkegaardsdiget. Der købes 2 Skippund¹⁴) Bly til Kirken, med Vognleje og Omkostninger - 16 Dlr.

1596. Der bygges en *Pille* til Nordvestsiden af Taarnet, som var nedfaldet - 5 Dlr. 1 Mk. Der købes 857 Skaalpund Bly til at lægge paa Nordsiden af Kirken - 31 Dlr. 1½ Mk. *Blymesterens* Arbejde i 8 Dage - 2½ Dlr. 1½ Mk. Til Støbningen skaffes Sand, *Ister* og Brænde og smedes Bly søm.

1597. Blymesteren arbejdede selvanden i 4 Dage med at omstøbe og oplægge noget Bly paa Sydsiden af Kirken; der laves et nyt *Kirkevindue*, og *Kirkestolene* samt *Kirkedøren* istandsattes. *Eske Olufsen* bliver Kirkeværge, vist i Stedet for Chr. Baardsen i Hedegaard. Der købes en *Alterkalk* af Tin - 2 Mk.

1598. Der købtes en ny *Messesærk*, antagelig var den tidligere (fra 1591) blevet stjaalet ligesom *Alterkalken* af Sølv, og der anskaffes en "*Himmel*" over *Prædikestolen*, til hvilken der købtes 45 Fjæl, som hentedes ved Aggersund, Udgift 8½ Dlr. 8 Skill., samt 8 Skill. til 4 Karle, der holdt den oppe, medens den blev ophængt i Kirkens Loft.

1599 købtes 6 Egesparrer ved Aggersund til en ny *Kirkegaardsport* og de to *Stenter*, og der rettes et *Vindue* i Taarnet.

1600. *Taarnets* sydøstre Hjørne var delvis nedfaldet og opmures igen.

1601 købes en ny *Alterkalk* af Sølv i Stedet for den stjaalne.

1602 lægges Loft i *Vaabenhuset*.

1603. "*Tindingerne*" paa *Taarnets* Sydside opmures, og der køres 120 Læs *Kampesten* til Kirken, antagelig til Kirkegaardsdiget. Kirkens Jord paa *Andrup* Mark i Kollerup S. har i 4 Aar ligget øde af Sandflugt, og Afgiften deraf, der allerede var halveret til 4 Skp. Rug, afskrives i Regnskabet. *Mads Jensen* i Torup blev Kirkeværge i St. for *Laurids Mortensen*.

1605 købtes en Mag. *Thomesis* (Hans Thomesen) *Salmebog*¹⁵).

1606 kørtes 32 Læs *Kampesten* til Kirken (jfr. 1603).

¹² Trækul, som jo da brugtes, forhandlede i Kurve af bestemt Maal kaldet "Misse".

¹³ Ikke Ejer, som der staar i "Danmarks Kirker".

¹⁴ 1 Skp. = 20 Lispund = 320 Pund. 2 Skp. altsaa = 640 Pund.

¹⁵ H. Thomisen (1532-73), Præst ved Frue Kirke i Kbh. og Salmedigter, udgav 1569 "Den danske Salmebog", som efter kgl. Befaling skulde anskaffes af alle Kirker.

1609. *Taarnet* opmures indvendigt fra Loftet til det øverste, og der mures nye Kamme. Kirkemurene udspækkes og Kirken kalkes indvendigt.

1610 lægges 2 store Egebjælker i *Taarnet* under Klokketårnet. *Laurids Nielsen Rod* og *Just Vollesen* i Torup blev Værger.

1612 lægges nyt Loft over Korgulvet (Bjælkeloft).

1616 laves ny *Port* og nye *Stenter* i Kirkegaardsdiget, der lægges Stenbro i Porten og Sten paa vestre Side af Diget.

1617 var *Vaabenhuset* meget brøstfældigt og istandsattes med 400 Tagsten, 150 Mursten og 9 Egesparrer. Der købes en *Luthers Postil*.

1618. *Niels Griis* (i V. Thorup?) gav 2 Vokslys til Kirken, da hans Fader (*Palle Griis* til Slette) blev begravet (begravet i Nørre Kongerslev Kirke).

1619. *Christen Pedersen* og *Jens Rod* i Svenstrup var Værger og afløstes af *Peder Mortensen* og *Peder Pedersen* i Svenstrup. *Poul Pedersen* i Torup fæstede Kirketienden efter salig *Palle Griis*.

1621. *Mads Jensen* og *Jost Jørgensen* i Torup blev Værger.

1625-27 var velbyrdige *Vogn Krag* i Nørregaard i Torup (gift med *Palle Griis'* Datter *Anne*) Værge.

1627 blev *Christen Pedersen* i Svenstrup og *Poul Pedersen* i Torup Værge.

1629 afløstes de af *Jens Christensen* i Svenstrup og *Niels Nielsen* i Torup. Der nævnes en Kirketjener¹⁶) *Christen Jensen Rod*, som for sin Armods Skyld afkortedes 6 Skp. Byg i sin Landgilde.

1630 - efter "Kejserkrigen"s Ophør - var Kirken "ganske bygfældig", og næsten alle Sognefolkene "slet forarmet, som sandfærdigen berettes og med Godtfolks Kundskab bevises". Alt Blyet paa Korets Nordside og en Del af Kirkens Langskib omstøbtes og oplagdes paany af *Christoffer Blymester*¹⁷) fra Vrensted selvanden med en Bekostning af 16 Dlr. Vognleje fra Aalborg - 2 Dlr.; Brænde til at støbe Blyet ved - 2 Dlr.; et 9 Alens Spær oplagt i Kirkens Østende, Vogn med Blytækkeren frem og tilbage til Vrensted - 3 Dlr.; betalt for Indbæring i Kirken af det gamle Bly, som noget før Marts blæste af Koret 1½ Mk.; 6 Egetræer til et Led for Kirkegården 1½ Dlr.; Vognleje for at hente dem ved Nordstranden 1 Mk.

1631. Velb. *Pros Knudsen (Leve)* til Nørholm i Bratsberg Amt i Norge, Kongens Agent i Stockholm, fik

16. Marts 1630 Forleningsbrev paa Regnskabsprovstiet i Mors og Hanherred efter Holger Gaggens Død, og 1631-1633 forhøres Regnskabet af hans Fuldmægtig *Clemen Svenningsen*.

1632 købtes 14 Tdr. Kalk i Attrup (Udslibningssted i Torslev S.), og en Muremester hentes paa Øland til Reparation af Kirkeskibets Sydside.

1633 var *Klokketårnet* fordærvet. Provstikornet afleveres til *Chr. Gregersen ved Aggersund*.

1634 beviser Sognepræsten *Jørgen Knudsen Riber* med Tingsvidne, at en Del af hans Jord - vel til Hedegaard - er fordærvet af Sandflugt. Der laves et *Klokketårn*, se Side 38.

1635 fæstede *Chr. Pedersen* i Torup og *Niels Nielsen* i Torup paa menige Sognefolks Vegne Kirkekorntienden af Lensmanden paa Aalborghus Gunde Lange for Afgift 16 Rdl. Kirkeværgerne havde oppebaaret 30 Skill., som var givet for Begravelsen paa Kirkegården af et Lig, som blev fundet paa Stranden.

1636. *Laurs Thomsen* i Svenstrup og *Peder Mikkelsen* i Svenstrup blev Værger. Der laves ny *Kirkegaardsport* og 2 nye *Stenter* med Laager og Overdække, og Tømmer hertil hentedes ved Stranden, ialt en Udgift af henved 25 Daler. Pros Knudsen Leve døde 1636 og efterfulgtes som Regnskabsprovst af kgl. Sekretær *Melchior Oldeland* til Ugerslev i Odense Amt, hvis Fuldmægtig *Jesper Espersen* Ø underskrev Kirkens Regnskab.

1637 købtes ved Aggersund 1000 Mursten til *Taarnets* Reparation.

1638 foretoges Murarbejde paa søndre, østre og vestre Side af *Taarnet* af *Jørgen Pedersen* fra Aalborg i 36 Dage, og *Vaabenhuset* istandsattes ogsaa. Til Hjælp for Kirken ved dette store Arbejde gav Sognepræsten *Jørgen Knudsen Riber* i Hjortdal Præstegaard¹⁸) 1 Td. Rug, og endvidere gav han 2 Alterstager af Tin.

*

Til Slut skal anføres, at 26. Jan. 1722 skødede Kronen *Hjortdal Kirke* med Tiende 18 Tdr. Hk. og Kirkegods 1 Gaard i Svenstrup By, Matr. Nr. 11, Bondeskyld Hk. 2-0-3-2, samt 2 Agre paa Andrup Mark, Hk. 0-1-0-2, ialt Hk. 20-2-0-1, for 303 Rdl. 87 Sk. til *Niels Jensen* i Nørtorup. Kronen forbeholdt sig Kaldretten og Kirkens Beholdning, og Køberen skulde ikke svare til Kirkens Gæld¹⁹).

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1956, side 34-48)

¹⁶ Fæster af noget kirkeligt Jordegods.

¹⁷ Han arbejdede overalt i Vendsyssel og Hanherred.

¹⁸ Denne synes altsaa at være genopbygget efter Sandflugtens ødelæggelse og Præsten at have taget Bolig dér i Stedet for i Fæstegaarden Hedegaard.

¹⁹ Kronens Skøder.